

Hledání příčin neefektivnosti veřejného sektoru

Neviditelná ruka ve veřejném sektoru...?! ☺

Neefektivnost VS

- Stav kdy disponibilní (a omezené) zdroje nejsou využity způsobem, který by maximalizoval žádoucí užítky
- Žádoucí užítky nelze definovat jako **objektivně dané a poznatelné** - mají spíše subjektivní povahu a jsou svázány s protichůdnými individuálními a skupinovými zájmy => je možné ex post měření čistých společenských užitků
- Je možné využít ekonomickou metodologii i pro (ex ante) obecně platná doporučení s cílem ↑efektivnost VS, ať již chápeme žádoucí užítky jakkoliv?

Možný přístup:

- Nemá smyslu zabývat se neefektivnostmi, které nelze změnit lidskou činností
- Efektivnost fungování VS pak můžeme chápat jako výsledek (souběh) záměrné činnosti (resp. rozhodování) lidí - racionální a směřující k maximalizaci vlastního prospěchu
- Kde může dojít k chybě?

Efektivnost jako výsledek volní činnosti lidí

- **Míra alokační i technické efektivity veřejného sektoru** je výsledkem velkého množství *rozhodnutí* jednotlivých subjektů (politiků, úředníků, voličů, manažerů, domácností apod.)

Efektivnost jako optimum předpokladů

- Pokud při identifikaci domnělých či skutečných případů neefektivnosti nenajdeme mezi rozhodnutími žádné, které by se dalo *v okamžiku, kdy bylo učiněno*, udělat systémově lépe (nikoliv jen jinak), pak jsme pravděpodobně svědky situace, kdy výsledný stav je tím relativně nejlepším z dosažitelných, tj. relativně efektivním.

Chyby v rozhodování

- Pokud jsou náhodné, pak jsou přirozené
- Objevují se i jinde než ve VS - nejsou příčinou relativně nižší efektivity VS
- Problém vzniká, pokud k selhávání dochází systematicky
- Předpoklad systémové změny ve smyslu změny subjektu tvořícího rozhodnutí anebo podmínek, ve kterých rozhoduje

Hypotéza

- Celková efektivnost roste, pokud klíčová rozhodnutí ovlivňující náklady, množství a kvalitu výstupů provádí ty subjekty, které jsou nejvíce informovány o dostupných alternativách a jsou zároveň účinně konfrontovány s omezeností zdrojů.

Proč informovanost a konfrontace?

- Příčinou „chybných“ rozhodnutí může být to, že se subjekt u rozhodnutí **zmýlil**. Nejčastěji půjde o nesprávné hodnocení budoucích nákladů a užiteků jednotlivých variant (rozhodování probíhá v podmínkách nejistoty..)
- V prostředí VS, kde převažuje nedobrovolnost transakcí a kde mají rozhodnutí často mocenský charakter, je druhou příčinou **zneužití moci rozhodovat...** (pokračování)

Zneužití rozhodovací moci (dokončení)

- ve smyslu záměrně ovlivněného rozhodování o disponibilních zdrojích ve vlastní prospěch (v nejširším slova smyslu) v těch případech, kdy existují varianty přinášející vyšší celkový společenský užitek.

Působení břemene konfrontace s omezeností zdrojů

- Ten, kdo je tomuto břemenu vystaven, snaží se ho zbavit, anebo ho alespoň využít či být za něj nějak kompenzován. Obecně existují dvě cesty, kterými mohou subjekty dosáhnout snížení tohoto břemena. Mohou (nějak) dosáhnout navýšení zdrojů a tím zmírnění rozpočtového omezení (zmenší se množství variant, které jsou nedosažitelné) nebo přenesou nutnost konfrontace na někoho jiného.

Příčiny neefektivnosti mohou spočívat

- v chybném vymezení *předmětu* – toho co zajišťování prostřednictvím veřejného sektoru (tedy CO a KOLIK);
- v chybném nastavení systému získávání finančních prostředků (Z ČEHO);
- neodpovídající kapacity (kvantitativní a kvalitativní aspekt) (KDE, KDO);
- neefektivní chování poskytovatelů;
- neefektivní chování „klientů“.
